

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtaték.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda kiadó-hivatalához czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Bárány Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Közgyűlési meghívó. - Meghívás. - Telepítésünk székelyeket a Mezőségre. Gálffy Sándor. - A fiatal bor kezelése. Fényes Károly. - Kísérlet alá vett gépek. - Termelési kísérletek. - Szeszadó reform és monopolum. - Tanító a falkolában. - Házi szárnyasaink. - Személyi hírek. - Még egy ekeverseny! - Abend András méhészeti vándortanár működése. - Megyei egyletek működése I. II. - Szövetségi bizottság. - A növénytermelés és fatenyésztés érdekeinek megvédése. - Piaczi árak. - Hirdetések. -

gazdasági egylet hivatalos helyiségében (Belközép-utca 11. szám Gróf Mikó-ház I. emelet)

évi rendes közgyűlést tart,
melyre a t. tagok (részjegybirtokosok) ezennel meghívattak.

A részletes napirend idejekorán fog közététetni.
Kolozsvárt, 1887. márczius hó 21-én.

Sigmond Dezső,
szakosztályi alelnök.
Gamauf Vilmos,
szakosztályi jegyző.

Közgyűlési meghívó.

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerű, rendes közgyűlését **1887. vasárnap, május hó 1-én délelőtt 10 órakor** fogja saját helyiségében (Bel-közép-utca 11-ik szám gr. Mikó-féle ház I. emelet) megtartani, miről az egylet helyt lakó és vidéki t. tagjai azon kéréssel hivatnak meg, miszerint a kijelölt helyen és időben minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1887. márczius 17-én tartott r. k. üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet **állatkiállítási szakosztálya 1887. május hó 1-én d. u. 3 órakor** az erdélyi

Telepítésünk székelyeket a Mezőségre.*)

A Mezőség négy vármegyébe osztva, három jelentősebb folyamunk gyűrületében, 6750 négyszögkilométer területet foglal magában, s olyan talajjal bírnak lankás hegyoldalai és völgyei, melyek valóban szántás-vetés és állattenyésztés alapjául szolgálnak, s ha elgondoljuk, hogy ez az Istentől csupán csak mezőgazdaságra teremtett özvizi termékeny föld így, a jelenlegi hanyag, csak felébe mivelte gazdálkodás mellett is „Erdély maglára” nevet visel — egy gazdasági ábrándkép tűnik fel képzeletünkben: minő paradicsom lehetne Erdély kelles közepén e gazdag termőségű föld, ha lankás oldalát és térségeit intensiv gazdálkodás váltórendszerei foglalják el, ha hegytetőit lombos erdők borítanak, völgyeit kies folyamok s jó utak szelnek át, ha községeiben a mostani szétszórt nád- és szalma-kunyhók helyett — melyekben trágyatüzelés füstje öl-

*) Ezen cikk lapunk jelen számára eredetileg beküldetvén, a helybeli „Ellenzék”-ben azért lett a T. szerző úr óhajására megelőzőleg közölve, hogy a kultur-egyleti telepítő bizottság ápril hó 12-én megtartott alakuló ülése arról idejekorán tudomást nyerhessen.

dököl — szabályos, egészséges lakházakban élne a nép; ha a megyék közigazgatási uton intézkednének, hogy a mezőségi bűzhödtt mocsarak és nádastavak a kulturmérnökség közbejöttével tervszerűleg lecsapoltassanak s ha ezen műtét által majd minden nagyobb völgy mentén ezer meg ezer hold első osztályú termő-föld adatnék át a kulturának, — mely föld után most adót sem kap az állam — megtisztulna a levegő, s oly szabályos patakok vagy folyamocskák teremtetnének, melyeket a technika ipari czélokra is fel tudna használni.

„Az „Erdély magtára“ elnevezés régebben helyes lehetett. Ma nem az.

A nemzetgazdaságtan elmélete világosan tanítja, mikép mennek át a nepek az ős foglalkozásról — halászatról és vadászatról — az állattenyésztésre, erről a földmivelésre, s hogy mikép szabályozza ezeket az ipar és kereskedelem fejlődése, s a társadalmi állapotok alakulása. Az emberi foglalkozás a fejlődés törvénye alatt áll s azt követve válik az ember jóllétének eszközévé. Ezen élv teremtette meg a földmivelés különböző rendszereit a legelső szántóvelő ekének nevezett kétágu fájától elkezdve föl a jelenkor gőzekéjéig, az ős legelőtől a tudományos váltó gazdaságig, a primitív külterjes ugariól a haszonhajtó kertmivelésig.

E tekintetben, hogy állunk a Mezőségen?

Fájdalom ott bizony silány gazdasági rendszerekkel találkozunk, főleg ha összehasonlítjuk ezeket Belgium, Württemberg, vagy Alsó-Ausztria gazdasági rendszereivel, hol a földmivelési kultúra oly magasra fejlődött, hogy ugyanazon földről minden évben két termést nyer a gazda.

„Erdély magtára“ lehetett a Mezőség 48 előtt. Ma nem. Akkor úgy hiszem (s ezt nem ama kor dicsőítésére hozom föl) a földes ur a jobbágyok száz barázdás ekéjével szántott, csűrös kertjében a barnult asztagok összekötötték egyik év aratását a másikéval, a magtárak mindig tömve voltak, a gabonát el sem lehetett adni nem is volt szükség az árára, s ha az éghajlati viszonyok rendén szűk termés állott be, ekkor magtár volt a Mezőség akkor idejött kenyérért Erdély összes népe.

Igen ám, de akkor az életnek nem volt bizonyosan százdadrész annyi szüksége, mint ma. Azóta az akkor lomha század nagyot ugrott előre; a mi világunk mesés haladást tett. Az urbériség megszűnt, dézma, robot eltörölletett, az ember és a föld szabad s mindenki a maga ura lett. — Ez időben egyik fél sem tudta magát tájékozni. A felszabadult urbéres a mósiát kezdte eladogatni, a földes ur kikapta kárpótlását s mindkét fél könynyelműen költötte tőkét. A mámoros napok alatt a gazdaság szünetelt. A könynyelmű életnek mint mindenütt, katonajammer lett a következménye, azon állapot az életben, midőn az ember javulási fogadalmakat szokott tenni. A század ugrásában a rázkodás nagy átalakulást mivelt, a haladás új eszmékkel, új igényekkel állott elő. A gazdának munkához kellett fogni, hogy ez igényeket kielégítse. De nem tudta hol kezdje. Egyiknek nem volt értelmisége, ismerete, a másiknak elfogyott a tősbérek java-része.

A gőzerő eközben elhozta a vasutat, ezzel megérkezett a

spekuláció. A világ kapuja megnyílt a gazda előtt. — Szokatlan élénkség, izgatottság fogta el a mezőgazdaság organismusát. A föld terményének ára magasra emelkedett. Az állattenyésztés dúsan fizetett. Ekkor a birtokos megmaradt kárpótlása parányával neki fogott erélyesen gazdálkodni, tagosított, gépeket vásárolt, s igyekezett gazdaságát felszerelni.

Ha elfogyott a tőke, sebj, ott volt a sok gombamódra elszaporodott bank és pénzüintézet. Adott a kölcsön eleget. Az addig betáblázást nem ismert birtokok megterheltek, kezdetek szántani két-három barázdás ekével, feltörték az örök leelőket, s a szűzhodályokat is, hadd ontsák a tengerit, mert jól fizeti a zsidó és szeszgyáros. Jól is ment a dolog vagy 10—15 évig. A gazda birt mindenit. De az Eldorádónak vége lett. Ezelőtt néhány évvel a külföld kapui bezárattak.

A kivétel megszűnt, s a gabna és marha árak lesüllyedtek.

Ugy de az új korszakban államunk önkormányzatra jutva az ősök hanyagságát helyrehozandó, a mivelt világ összes intézményeit az országba egyszerre akarta beplántálni, s ezzel oly terhet rótt a földre, hogy az ma, midőn adósággal van rakva, midőn a termények ára 50 százalékot esett, alig elviselhető.

Midőn e gazdasági válságos állapotot festem, előtem a képe az egész ország gazdasági viszonyainak. Mennyivel szomorubb e kép, mennyivel sujtóbb e körülmény a mezőségi gazdaságra nézve, melynek nincs központi piacza, és kénytelen a szélrőzsa minden irányában kereken magán kívül 30—50 kilométernyi távolból feneketlen sáros utakon felkeresni azt a hét piacot hol terményeit eladhassa. Ezek: Kolozsvár, Szamosujvár, Bersztercze, Szászrégen, Marosvásárhely, Ludas és Torda. Mindenik távol és kívül a Mezőségen.

Csak a mezőségi gazda tudja, hogy néha 4—5 hónapig is lehetetlenség eljutni e piacokhoz, mikor pedig lehet is normalis viszonyok között, a fuvarbér elyeli a termény árának néha ötödét, néha negyedét. Csak a mezőségi gazda tudja szomorú számvetései után mi marad neki gabonája árából törlesztési kamatok, állami, megyei, községi adók, termelési és fuvar költségek levonása után!

E sorok írójának, mint gazdának minden óvatossága mellett is tapasztalni kellett, hogy a Mezőségen az ember néha haszon nélkül kénytelen gyapjút, búzát és malacot eladni.

Midőn 1885-ben a pesti országos kiállításon szemem és elmém elkábult a mezőgazdaság és ipar remekeinek, szépségeinek szemléletében, pihenni mentem egy minta sörcsarnokba. Ott találtam egy tanácsos ismerősömet a földmivelési miniszteriumtól és kérdeztem: Tanácsos ur tanácsoljon, mit tegyen a gazda, hogy ily olcsó gabna és sertésárak mellett megélhessen? „Termeljenek uram, sokat és olcsón“ — volt a felelet, s azzal odább ment. Midőn a kőbányai sertés-kereskedőnek panasoltam, hogy kár van a süldők eladásánál, azt mondta: „Nur viel produciren und theuer verkaufen!“ (Csak sokat termelni és drágán eladni.) Milyen könnyű is az a Kolumbusz tojása, ha az ember kitalálja!

Vegyük csak fontolóra, miben látjuk a fennebbi bajokon kívül a Mezőség gazdasági kalamitását? Abban mindennek felett,

hogy a sok jó földhöz hiányos a berendezés, kevés a szántóvető, nincsen elég munkeserő.

Arról van tehát szó: mi által lehessen ezen segíteni? Honnan és mikép vegyük e hiányzó munkeserőt? Minő anyagi és szellemi tőke segítségével lehessen a Mezőséget munkásokkal úgy beplántálni, hogy azok ott állandó gyökeret verve elszaporodva, felvirágoztatni segítsék a jelenlegi ki nem elégítően küzködő gazdaságot? A ki ezen kérdésre megoldó tanácsot ad, az egész földművelő Magyarország hálájára teszi magát érdemességé s bizonyára reászolgál, hogy a Mezőség közepén gránitkőből pyramist emeljenek nevének!

Mi mint gazdák nem bánjuk akármiféle nemzetiségű és vallásu munkás jöjjön, csak hogy a drága föld megműveltsék s ne teremjen nagy mértékben burjánt és töviset, csak hogy valóban magtárrá változzék ez a termékeny hullámos fensíkja hazánknak.

De miután van mód benne, hogy hazai népet, plane testvéreket ültessünk át, odajárul határozott véleményem: hogy telepítsünk székelyeket a Mezőségre. Ez a nép nem fér otthon, munkás, szorgalmas, fajeros, szapora. Ilyenre van nekünk éppen szükségünk.

A sokszor hangoztatott s napirenden levő székely kivándorlás kérdését ideje már kézbe venni, s a mennyiben lehet gyakorlatilag foglalkozva vele, a megoldás felé vezetni.

Eddigelő ezen kérdéssel elméletileg sokan foglalkoztak, főleg a székely művelődési és közgazdasági egyesület ösztönzéséből Kozma Ferencz es Buzogány Áron, de gyakorlatilag még senki.

Miután az E. M. K. E. e kérdést munka-programmjába felvette, bizonyára ennél fontosabbat egyetlen egyet sem ölelhetett fel. Ha felölelte, szeresse, ápolja, itt az ideje, s tegye meg a megtehető, gyakorlati megoldására nézve, kinek van ma az országban nagyobb erkölcsi ereje, mint ezen egyesületnek? Biznak benne, mert a mint felölelte nemzeti létünk eszméjét, a rövid idejű működés sikerét látva, úgy tetszik mintha Isten áldása lenne rajta! Tegye tanulmány tárgyává a kitelepítés kérdését. A székely megyékben alakítsa, létesítsen bizottságokat, főleg Csik- és Háromszék-megyékben — honnan a kivándorlás a Moldva-Oláhorországhoz való geográfiai viszonyoknál fogva — legnagyobb és Udvarhely-megyében hol a sovány talajon tán legnagyobb a népesség, melynek vagy szűkös van, vagy éppen nincs kenyere.

Ezen bizottságok a kivándorolni hajlandókat kísérik figyelemmel s igyekezzenek arra bírni, hogy maradjanak az országban, ne szenvedjenek idegenbe, mert itthon is van állandó hely számukra — lesz otthonuk s ez a Mezőség.

A Mezőségen is alakíttassanak bizottságok, a melyek ki-puhatolják mely birtokosnál hol, hány székely családot lehet elhelyezni. Aztán legyen Maros-Vásárhelyen egy kitelepülőket elfogadó s utba indító bizottság. Szóval: egy egészséges székely kitelepítő organismust kell teremteni.

Alólt arra nézve, hogy a mezőségre hova kellene székelyeket betelepíteni egy kataszteri főhivatalnok barátom szívessege folytán összeállítottam az egész mezőség azon nagy-

birtokosai névsorát, kiknek birtoka 800 holdon felüli, s ilyen van: 94; 1500 holdon felüli 18. Ezen 112 nagybirtokos négy vármegye területén volna arra hivatva, hogy székely munkásoknak a településre valamely meghatározott feltételek és módzat mellett helyet adjon. Mert természetesen nincs arról szó, hogy ingyen földet adjanak, csak arról, hogy az ár és módzatok megállapításánál a patriotizmusnak szerepe legyen.

És midőn nagyterjedelmű birtokaikba okszerűbb intenzivebb gazdálkodás behozatala, felvirágoztatása által magukon segítenének, midőn a betelepítendő munkaerőben oly tökélet biztosítanak gazdasági felszerelésükben, melynek kamatját haladványos növekedésben utódról-utódra élvezhetnék; ugyanakkor legjobb népünknek kivándorolni hajlandó szegény részét segítenők itthon tartani, megélhetési módot nyújtva azoknak, kik eddig erkölcsi és anyagi kockázattal idegen földre kényszerültek vándorolni.

Én nem hiszem, hogy a fennebb felhozottak ellen valakinek kétsége lenne. Avagy nem érzi-e minden mezőségi nagyobb birtokos minden nyáron a munkaerő hiányát, s nem való-e, hogy minden aratásra székely leányok után Csikba, Gyergyóba kell menni vagy irni, és akinek pár száz hold réteje, 60—70 hold lóheréje, luczernája, bükkönye, vagy ugyanannyi repce-termése van, nincs-e szüksége idegen kaszásra, gyűjtőre? S hányszor van ezek hiányában, vagy hogy nem érkeznek meg a kellő kedvező időre, tetemes kár? Hát hiszen igaz, hogy az első osztályú réteket s megszántott és bevetett jobb minőségű tengeri-földeket részibe kivesszik a helybeli volt urbéresesek is, de nincs-e ezen veszteség? S míg a köz-földész ily műveletekbe vág, addig saját földje parlagon hever.

Igaz eljönnek Torda-Aranyos- és Maros-Torda-megye havasvidékeiről az oláhok tengeri kapálásra, harmad vagy két ötdöre. De nem jobb volna-e e műveleteket — ha volna otthon munkaerő — házilag végezni? Nem rá férne-e a mezőségi gazdára minden utolsó fillér, mit a föld terménye adhat?

Legzérűbb lenne ha egy-egy helyre tömeges telepítés történhetnék. De ha ez nem lehetséges, akkor más módot kellene megpróbálni, teszem, ha a felsorolt 112 nagybirtokos átlag mindenik csak 4—4 családot telepítené le birtokára, ez kitevne 448 családot.

Mindenik család biztosan átlag adna 4 tagot. Minő eredmény lenne ez?

A magyar államvasutak igazgatósága a gyéresi, ludasi, vásárhelyi, szásztrégeni, apahidai és szamosújvári állomásokra mérsékelt díjért vagy ingyen elszállítható a települő családokat. Mindenik nagybirtokos bizonyos évi munkaszolgalmányaért, vagy amortizáció mellett adna egy-egy családnak félhold beltelket s 4 hold külsőt örökáron. Azután kellene minden család számára az első szükségletek és építkezésre három vagy négy-száz forint, s ezt adná az E. M. K. E. olyformán, hogy a földművelési miniszteriumot, az összes gazdasági egyesületeket e célból adakozásra s a székely művelődési és közgazdasági egyesületet állandó csatlakozásra felszólítaná.

Ezenkívül minden nagybirtokos birtokába könnyen felfogadhatna néhány nőitlen vagy családos cselédet. A nagybirtokos

azt is megtehetné, bizonyos munkaszolgálmányért, hogy a birtokán megtelepülő családok adóját s közterheit néhány évig fizesse. Természetesen a kiadandó földterület elidegeníthetetlen lenne. Az csak székely kézen maradhatna.

Ily csoportos telepítés szabad földön, szabad egyénekből, megakadályozná s a megszokásig enyhítené a honvágy fájdalmait s az együttlét és megélhetés jólléto rövid időn teljesen megszüntelné e fájdalmat, sőt minden évben az atyafiak és patrióták közül vonzana egy-egy kitelepülőt, mert nemsokára, talán már ez évben a mezőséget átszelő vasut is némileg megkönnyítené a költözködést.

Erős hitem az, hogy ez a kitelepítés roppant nehéz, és csak is bölösen megfontolva, tapintatosan, áldozatkészséggel, kényeztetéssel, olcsó vagy ingyen földdel, olcsó utazás kilátásával kell hozzá fogni. Mert sikert csak így lehet remélni. Mert igaz jólétnek kell annak lenni, melyért a székely ősi fészket, friss forrásvizét, tűzifáját és mesés beszédet mondó szomszédját elhagyni tudja!

Gernyeszeg.

Gálffy Sándor.

A fiatal bor kezelése.

A „Mezőgazdasági szemléből“ Girtler Aurél után közöljük az alábbiakat. A borkezelésnél egyik fontos dolog a érjedésen keresztülment mustnak, illetőleg az abból származó fiatal bornak az utóerjedésen való helyes keresztülvitele, ezután a czélszerű ászkolás. A borban, ha az a seprőről le lett fejtve, megkezdődik az utóerjedés, mely a visszamaradt czukormennyiség szerint $1\frac{1}{2}$ hónaptól 6-ig is eltarthat.

Az utóerjedésnek helyes keresztülvitelére a fiatal bor, tiszta, kénezetlen hordóba fejtve, $10-12^{\circ}\text{C}$ meleg pinczébe helyezendő; a hordókat ne töltsük meg egészen, hogy a terjedésnek helye legyen. Melegebb helyiségben az erjedés gyorsabb, de a bor megbetegedésére is nagyobb az alkalom, hidegebb helyen pedig a bor nyugodt marad és később okozandó bajt. A levegőt, hogy a betegséget okozó gombacsirákat kizárjuk, kotyogtatók — erjesztő-csővek — alkalmazása által vagy elzárjuk, vagy csak szűrve bocsátjuk a borhoz.

Az utóerjedés befejeződéséről meggyőződhetünk, ha egy üveget félig megtöltve, pár napig meleg helyre állítunk, zavarodást nem észlelve, az erjedés végbementét constatálhatjuk.

Az ászkolásnál a következők veendőek figyelembe: célja az ászkolásnak a bor megérlelése, mert ezáltal nyeri simaságát, zamatját és tartósságát. A borkő és sok idegen anyag kiválnak, a zamat kifejlődik. Az érlelésnél legfőbb szerepe van a levegőnek, ennek hatása alatt sok anyag oldhatlanná lesz, a zamatanyagok, a fehér bor színe, közreműködésével fejlődnek és a borkő kiválik. A levegő az ászok hordó donga likaacsain és a lefejtések által jut a borhoz, az ászkolást csakis fahordóban lehet eszközölni. A bor ha kissé megtisztult, hozzá kell látni a bor harmadik lefejtéséhez és pedig úgy hogy minél több levegővel érintkezzék.

A különböző borok éretté tételére különböző mennyiségű levegő és így kevesebb vagy több idő kell, melyet a gyakorlat-

ban is kipuhatólni és a borokat aszerint kevesebbszer vagy többször fejteni szükséges. Az új bornak nyers ízét főleg a még benne levő nagymennyiségű borkő okozza, melynek nagy része az ászkolás alatt kiválik; ezt több okra lehet visszavezetni: 1-ször hőmérsék csökkenésre mely a borkő oldhatóságát megnehezíti; 2-ször a folytonos párolgás következtében a bor sűrűbbé lesz és a borkőt nem oldja olyan mértékben. Az ászkolásnál figyelniünk kell: a pincze hőmérsékére, a hordók minőségére és nagyságára. A hőmérsék $8-10^{\circ}\text{C}$ -t tegyen ki, ez legalkalmasabb a bor fejlődésére, magasabb hőmérsék mellett a betegségek is könnyebben fejlődhetnek ki. Közöséges asztali borokat, hogy hamarabb piaczképesek legyenek, magasabb $12-14^{\circ}\text{C}$ hőmérséknél kezeljük, de a lassabban érlelt borok zamatosabbak. A $8-12$ Hl.-es hordók az ászkolásra legalkalmasabbak, azonban kisebb hordókban a bor hamarabb érik. Nagyobb hordókban pedig a már kész borok jobban eltarthatók és kevésbé párolognak, miután a bor tömegéhez aránylag nem képeznek oly nagy felületet mint a kis hordók.

Azon edényeket, melyekben a bort érleljük, közvetlen a megtöltés előtt kikéneezni nem szabad, mert ekkor a bor egy ideig fejlődésében gátolva van.

Az utóerjedés befejeztével lefejtett bor a hordóban nemsokára összehúzódik, ezt okozza a hőmérsék csökkenése, továbbá hogy a hordó egy bizonyos mennyiségű bort magába vesz, s végre a folytonos párolgás. Az így keletkezett hiány feltöltés által mindig utánpótlendő. A töltögetésre legjobb a töltögető palaczkok; legegyszerűbb ezek között egy körte — vagy lopó alakú üveg-edény, melynek alsó vége egy keresztülfurt akona dugóba illesztendő és úgy teendő légmentesen zárólag a hordó akona szájába, a felső része parafa dugóba illesztett s vagy csak egyszerűen U alakulag hajlított vagy még öblösödésekkel is ellátott biztosító csővel van elzárva. Ezen edényeknek igen nagy előnyök van: nem kénytelen az ember folyton az aknát felütni s a borhoz levegőt engedni; az üvegen keresztül mindig látszik mikor válik a töltögetés szükségessé; a bor elöntözése, elszálasztása nem fordul elő. Az elöntés meggátolása által s hogy a hordók mindig tele vannak az ecetesedésre alkalmat nem adunk. A levegő pedig, ha a biztosító csővek hajlásába erős szeszt öntünk csak tisztultan juthat a borhoz, menten minden csiráktól. Töltögetésre ugyanazon fajú bort, vagy jobbat kell használni. Igen finom boroknál, melyekből kevés van, töltelekünk pedig nincs, kavicsot dobunk a hordóba, mignem a bor az akona szájig nyomul.

Fiatal borokat, melyekből sok légnemű rész illan még el és még folyton tisztul gyakrabban, a borokat ritkábban kell töltögetni; függ ez a pincze hőfokától és nedvességi állapotától. „Eleinte talán minden héten, később minden hónapban, sőt pár hó múlva csak nagyobb időközökben fog kelleni a töltögetést eszközölni.“

„Az ászkolás alatt, a bort két okból kell lehozni: hogy minél több levegővel érintkezzék s hogy az üledéktől elválasszassék“ ezt lehet vagy nyiltan, ha a bor még sok kiválandó anyagot tartalmaz, vagy zártan géppel, zamatosabb és érettebb boroknál. Megtudhatjuk, hogy nyiltan vagy zártan fejtünk-e

ha a bort üvegbe levegővel összerázzuk és a levegőn hosszabb ideig állani hagyva, zavarodást észlelünk, nyíltan fejtünk; különben e fejtés-mód kerülendő. Az ászkolás ideje alatt, hogy a bort hányszor kell lehuzni, az több körülménytől függ: befoly erre a cél, a pincze hőfoka, a bor minősége és faja is.

Az ászkolás tartama is különböző. Azonban a gyenge, alkoholszegény, savanyu borok érlelési ideje hosszabb, míg a kevésbé savanyu és alkoholúsabb borok fejlődése gyorsabb. (?) A kifejtett bort palaczkozással a levegő befolyása alól elvonjuk, mert különben ez már értékéből csak veszít.

* * *

Több állítással szemben meg kell tennünk saját észrevételeinket is. A cikk írója úgy látszik a boroknál az utóerjedést elkerülhetlenül szükségesnek tartja, mert több helyen hivatkozik rá, mint okvetlenül bekövetkező jeleuségre.

A jól keresztülvitt erjedés után azonban a bornak nem szabad utóerjedésbe jönni, volt alkalmam tapasztalni, hogy 17 C^o hőmérsékű pinczében tartott boroknál, melyek kellőleg voltak az erjedésen keresztülvezetve, az utóerjedés nem mutatkozott. Némely és pedig a zamatos boroknál, melyeknél a zamat az erjedés közben fejlődik; milyenek a rizling, tramini stb. nem is szabad az erjedést, mint a cikkben van 5—6 hóig huzódni engedni, nem szabad annak folyamatát megszakítás által gátolni, mert így épen a legértékesebb faj-zamatot veszítik el eme borok s a rizlingből lehet jó jellegzett ital, de semmiesetre sem zamatos rizling bor. Épen azért az ilyenü borokat 15—16^oC hőmérsék mellett erjesztik ki; ha jobban felmelegszik a tömeg hűteni, ha alább száll a hőmérsék, a helyiség hőfokát emelni kell. Ily eljárás 2 hó alatt rendszeren tökéletesen kierjedt értékes anyaghoz juttat; a kezelés könnyűségére is befoly és a palaczk érettséghez is közelebb vezet. Ha azonban a szüretelésnél elmulasztottuk volna a helyes és tökéletes erjesztést, akkor borunk utóerjedésen megy át, mely rendszeren a melegebb időjárás alkalmával veszi kezdetét, (ezért mondja Mezösy László, hogy a szőlő virágzását a bor mindig megérzi; mert ilyenkor ha van benne cukor; mozogni kezd.) Ez esetben tehát Girtler szerint borainkat 10—12^oC meleg pinczébe helyezük el — ha t. i. van ilyen pinczénk. —

A fiatal bor érleléséről, ászkolásáról szólva, vegyük figyelembe, hogy ez csakis a teljes kierjedés után veheti kezdetét, ha tehát ezt mindjárt a szüret után végrehajtjuk s nem engedjük a hidegebb idők beálltával az erjedés megszakadását, legalább 3 havi idővel az üveg érettség elérésére előnyben vagyunk. Az ászkolás alá kerülő bor nyers és „zamat nélküli“ mondja a cikkíró, ez azonban így kimondva nem áll, mert azon borok, melyek az erjedés alatt fejtik ki zamatjukat, nyersnek ugyan még, t. i. nem ó izüek, de zamatosak pl. épen az új rizlingben érezzük a legkellemesebb zamatot, mely hova tovább mindig gyöngébb lesz s csak 2 évi ászkolás után is már megszűnik. Az ászkolás tehát nem annyira a zamat anyagok kifejlődésének szempontjából szükséges, hanem végcélja az érettség megszerzése, mely az ó izben és a palaczk érettségben nyilvánul. Az érettségnek is vannak fokozatai: lehet valamely bor teljesen érett, úgy hogy az izleléssel abban nyersséget fel nem fedezhetünk,

lehet palaczk érett midőn üvegezésre alkalmassá válik és végül avas. Az érlelésnél fő szerepet játszik a levegő, mely a fehérnye féle anyagokat élenyítve a borból kiválasztja. A bor színére azonban legalább a hogy mi tudjuk, a hordónak és az ebben foglaltató tavninnak van legnagyobb befolyása, azért van, hogy pl. a cognacot bármennyig tartjuk nyitott üveg edényben, ó barna színt nem vesz fel; jöllehet a levegő élenyőnek korlátlan behatása alatt állott; míg hordóba öntve egy hét alatt már szép barna színü. A levegő befolyása alatt kivált fehérnye a borból sok tisztátalan anyagot visz magával s a bor egyre állászobb lesz, ekkor az újból lefejtendő és pedig mint itt első izben hangsúlyozva van nyíltan. Én magam, részéről már az előbbi két fejtést is nyíltan tétettem volna, s nincs indokolva, hogy miért tegyük épen csak a harmadikat nyíltan. A különböző borok különböző időt kívánnak éredésükre, mit azok kik gyakorlatban borkezeléssel foglalkoznak, igen jól tudnak és pedig a nehezebb boroknál mindig több idő kell az érettségre mint a könnyü, vékony savanykás asztaliaknál, tehát épen megfordítva áll mint a cikkíró gondolja. Az érettséget tehát gyakori nyílt fejtéssel lehet siettetni.

Az ászkolandó új bornak nyers izét főleg a benne levő borkő okozza, melynek legnagyobb része az ászkolás ideje alatt kiválik. A borkő kiválást több okra lehet vissza vezetni 1-ör hőmérsék-csökkenésre mert a borkő hidegebb folyadékban nem annyira oldható; 2-ör a bor töményebb voltára miután a bor a párolgás folytán mindinkább sűrűdik, mi a borkő oldhatóságát nehezíti s azt kiválásra késyszeríti. Itt a cikkíró elfelejti megemlíteni a 3-ik okot, mely a borkő kiválását főmértékben eszközözi; ez a szesz, miután tudjuk, hogy a borból kiváló közönségesen borkőnek nevezett anyag szeszben épen nem s vízben is csak nehezen oldható.

A zamatos boroknak hosszú ideig való érlelését ajánlja, pedig épen a rizling s már említett borok azok, melyek fajzamatjukat hosszasabban hordóba tartás mellett elveszítik, miért is ezeket lehető hamar üveg-érettekké fejlesztik.

A töltögetésre is hasonlófajú és minőségü vagy jobb bort, de ugyan egy évit használunk. Igen finom boroknál ha töltelék nincs, kavicsot alkalmazunk. Magunk részéről nem tartjuk akármilyen kavics alkalmazását jónak, amelyből különösen vasat, meszet, földes részeket oldhat fel a bor, mert ez esetben fekete törést kap, vagy mellék izt vesz fel, hanem csupán a tiszta kvarcz vagy népiesen békasonak nevezett fehér kavics lesz czélszerű, vagy üveg golyócskákat kell alkalmazni. A zárt és nyílt fejtés alkalmazására nézve egyet értünk Girtlerrel, csak azt is kívánatosnak tartjuk megemlíteni, hogy a nyílt fejtést vékonyabb zamatos boroknál legfeljebb háromszor alkalmazzunk, nehogy illékony fajzamatjukból sokat veszítsenek. Abban azonban, hogy „a gyenge, alkoholszegény, savanyu borok, sokkal több időt igényelnének teljes kifejlődésükhöz, mint a kevésbé savanyu alkoholús borok“ nem érthetünk egyet, mert megfelelő kezelés mellett felényi sőt harmadrésznyi idő alatt lesznek forgalomba hozhatók az első mint az utóbbiak. —

Fényes Károly.

Kísérlet alá vett gépek.

A magyar-óvári és kassai gép kísérleti állomáson a „Közgazdasági Értesítő” szerint több géppel tettek kísérleteket.

Kühne kultur-ekéi biztos járásuk és jó munkájukért laza és közép kötöttségű földeken jóknak bizonyultak. Slic-féle egyvasu eke könnyű szabályozhatóság és jó munka által tűnik ki. A Negró-féle trágyaszóró-gép nem mondható czélszerűnek, miután a trágyát nem hinti egyenletesen. Az amerikai kukoricza mivelő eszköz legalább 63·5 cm. sortávolság mellett alkalmazható, legnagyobb hibája, hogy ára 115 frt. A McCromic-féle kéveköltő igen használható gépnek ítéltető, bár még hosszabb tapasztalatokra van szükség.

Küzdényi vetőgépjének megítélésére még kiterjedtebb kísérletek fognak tétetni. A Haroska-féle mezei vasut nagy kiterjedésű sík fekvésű birtokokon előnyösen alkalmazható, miután egy közép erejű 10 55 q. terhet szállíthat rajta, holott országuton 14 mrm., a mezei utakon pedig csak 5·5 mrm.-át képes egy 10 szállítani, de már kisebb mérvű emelkedéseknél is ezen előny megszűnik.

Az Ameborona beható jó munkatétele elismerést érdemel; a borona szélessége 1·8 mrtől 6 m.-ig terjed. Naponta a legkisebb szélességével 4—5 k. hold munkát látott meg; egy m. szélességre átlag 106 kgr. erőt igényel; ára 70—150 arany forint.

A Clayton és Shuttleworth-féle M. C. D. jegyű kísérlet alá vett szecskavágó egy óra alatt 3 cm. legrosszabb szecskának 140 kg. takarmányt vágott fel, 1½ cm-esnek 95 kgot. Felette könnyű, zöld takarmánynál, mint a legdurvább szalmánál használható; Ami a gép szilárdságát és kivitelét illeti, a legszigorubb követelményeknek megfelel. Ára 75 frt.

A több testű ekékre vonatkozólag, főleg a tett erőmérési eredményeket s az árakat közöljük: A Schilk és Krumpach-féle hármas ekének nagy előnye, hogy szántóvasai nemcsak mélységben, hanem szélességben is állíthatók, a középső eketest levételével mint kettős eke működik, egy kg. vonó-erővel 453 □ cm. földtömeget szántott fel. Ára 105—110 frt.

Ugyancsak nevezettek kettős ekéje szintén igen czélszerű minden kg. vonóerővel felszánt 366 □ cm. földet, kifogástalan munkát végez, könnyen kezelhető s ára 58 frt. Hasonlólag jók a Clayton és Shuttleworth-féle D. C. M. jegyű kettős ekék is, munkája kifogástalan és tökéletes, a vonó-erő egy kg.-jával 295 □ cm. föld szántható fel, ára 77 frt különösen kis gazdáknak laza talajon ajánlható.

Az állami gépgyárak cséplő garnitúrájával mindkét helyen tettek kísérleteket s ezeket lényegileg a kővekezőkbe foglaltuk. A gépek mindkét helyt 8 névleges lóerőre alkalmazottak voltak. A cséplő a m.-óvári adatok szerint óránként átlag 44 kereszt gabonát cséplött. Ellömődés a gép belsejébe sehol sem fordult elő. A törek rosta szerkezete elütőleg más gépektől igen praktikus haladást mutat, amennyiben nem kerek lyukakkal ellátott táblákból van összcállítva, hanem farudacskákból rostélyszerűleg, ennek következtében a mag könnyen hull át, tulságos sok törek soha nincs a rostélyon s munka után egy pár fordulatra egészen tiszta. A szalmarázók külső végétől továbbá egy bő-

nyilású farosta terjed, melyen át a szalmarázók által ki nem hullatott mag a törek rostára kerül, ily móddal a különben elveszendő magnak buzánál 86, árpnál 98%-je van megtakarítva. A szalmával kiment szem mennyisége számba alig jöhető csekélység u. i. 2 ezredrész. A dobhoz bármikor hozzá lehet férti.

A kassai g. intézet észlelete szerint a szalmával kiment szem veszteség még kevesebb t. i. még egy ezredrész sincsen; 1000 mrm.-ből csak 40 kg. holott az összehasonlított angol gépeknél 1%-ra rug az enemi kár. A polyvában visszamaradt szem mennyiség szintén számba sem jöhető csekélység az állami gépgyár készítményeinél, 1000 mrm. után u. i. csak 5 kg. míg az angol gépeknél 900 kg. Mindent számba véve kimondható, hogy a szem veszteség a külföldi gépeknél egy %-el több mint a magyar államvasutak gépgyára által készítettéknél.

A gőzmozdonynál figyelemre méltók, hogy M.-Óváron szalmával fűtve óránként 100 kg. szalma kellett, s ezen mennyiséggel 1485 kg. szalma csépltetett ki, vagyis az elcséplelt szalmának 7%-je égett el fűtőanyagul, tehát 1000 kereszt kicséplésére 70 keresztnek a szalmája szükséges. Jó sziléziai kőszénből óránként átlagban 51 kg. lett elhasználva; puha nyárfából pedig 73 kg. s a fész mérő 4·5 légköri nyomás alatt állott. A kassai adatok szerint óránként 48 kg. kőszén, tölgyfából pedig 89 kg. fogyott el, a munka teljesítés itt is oly nagy mint Magyar-Óvárt. Az olajszükséglet naponta 5 kgrm.

Ezen adatokból az tűnik ki, hogy a magyar államvasutak által készített cséplők a jelenlegi elsőrendű gépek közé tartoznak, sőt a kísérlet alá vett angol gépeket felül is mulják. —

Termelési kísérletek.

A magyar-óvári akademia gazdaságában takarmányrépa és törökbuza fajtákkal tettek kísérleteket, mely kísérletek közül a Mezőgazdasági Szemle után kiemelendőknek véljük a fontosabbakat.

A répák közül a vörös és sárga oberndorfi, leutowitzi, Jellow-Globe nevűek a kísérlet tárgyai. A parcellák nagysága ½ hold; márga, homok altalajjal. Elővetemény luczerna volt. A talaj nyáron sekélyen, ősszel mélyen szántva, tavasszal megtrágyáztatott s a trágyát közvetlen a vetés előtt forgatták alá. A sortávól 50 cm. a magszükséglet ½ holdanként 5 kg. volt. A vetés jól kelt de az aránylag csekély termés a szokatlan szárazságnak tulajdonítandó. Legtöbbet termelt a veres oberndorfi 51 q.-t; ezután a sárga oberndorfi 48 q.-t; a leutowitzi 42 q.-t; a Jellow-Globe 39 q.-t ½ kat. holdanként. A termés tápértékére azonban első helyen áll a leutowitzi, aztán a Jellow-Globe és legvégül a sárga oberndorfi; ebből az következik, hogy termelése különösen a leutowitzi ajánlható és még a vörös ob. is csak 2-od sorban.

Törökbuza fajtákból termeltettek korai schleier, de ez bár korai, termelésre nem alkalmas, vastag csutkája és aránylag kevés hozama miatt. A termelt amerikai fajok nem váltak be.

A székely, sárga és fehér lófogú, kanadai és magyar törökbuza-félék közül a szárazság miatt csak a székely tengeriről mondható ítélet. A vetőmagot a kísérletre Szentkirályi

Árpád-től Székely-Keresztúrról szerezték be. A terület $\frac{1}{2}$ k. h. korán tavasszal istálló-trágyával megtrágyázva április 29-én lett elvetve. Szentkirályi utasítása szerint sor- és növény-távolság 35 cm. volt. A törökbuza 10—12 cm. magas korában elsőre 20—25 nap múltán másodszor megkapálták. Ekkor minden fészekben csak egy szárt hagyva, az oldalhajtásokat nem törték le; a töltögetés elmaradt.

E sűrű vetés daczára, a székely törökbuza teljesen kifejlődött, az érés azonban augusztus végén következett be. A termés eredménye; 1 kat. holdra átszámítva és összehasonlítva a tavalyi cinquantino és pignolettó termés átlagával; a következő. Székely 33.3 mm. cinquantino 20.9 mm. a pignolettó 16.74 mm. csöves termést adott. A szemes termés 24.64; 17.13 és 11.84 m.-mázsának felelt meg, ebből az következik, hogy a a cinquantinonak súlyosabb szemei, vékonyabb csutkája van. A termés-többlet a székely törökbuza javára a sűrű vetésből magyarázható inkább.

A lapos és töltögetett mivélés czélszerűségére nézve is történt kísérlet, azonban egyiknek sem mutatkozott szembetűnő előnye a másik felett. —

Szeszadó reform és monopolium.

A szesztermelők országos egyesületének március 26-án tartott közgyűlése elvileg elfogadta lapunk 6-ik számában bővebben ismertetett Sigmund Dezső országgyűlési képviselő javaslatát: a szesz monopolium eszméjét. Március hó 31-én a Gazda körben Rozsányi Endre tartott a szeszadó reform s a szesz-monopoliumról felolvasást, melyet a következő kivonatban közlünk.

A kormány a szeszadó gyökeres reformálására törekszik s a terményadó kiterjesztésével az adómentes szeszfőzés eltörlésével és a kis üstök czélszerű megadóztatásával, a kiviteli díjak meghonosítását is célozza. A termény-adó kiterjesztését a mezőgazdaság szempontjából kívánatosnak tartja, mert különben hazánk szesziparát Ausztria elnyomja. Az adómentes szeszfőzés eltörlése és a kis üstök czélszerű megadóztatása, csak kívánatos lehet. A kiviteli díjak által azonban kivitelre nem tehetünk szert, miután ez által a külpiacokon az árak az előállítási áron alul szállanak, mely körülmény végzetes lehet hazai szesziparunkra.

A Sigmund-féle szesz monopolium előnyét abban leli, hogy átalakító befolyással bír a szesztermelésre és iparra s az állam azt az ország gazdasági igényeinek megfelelőleg fejlesztheti. A regale érdekeit az ár emelésével nem érinti, miután a szeszadó történetében nincs eset reá, hogy a magasabb adó a fogyasztást csökkentette volna. Azonkívül a fogyasztás csakis a regale útján történhetvén a jelenleg mutatkozó ilyenmü károk teljesen megszűnnek. Értekező attól sem tart, hogy a monopolium a kormány hatalmi fölényét növelné, (?) mert lehet oly módot találni mely által a termelők érdekei megvédetnek. A szeszipar jelen helyzetében a monopoliumot a leghelyesebb segélyezési módnak véli s az állam ez elől nem térhet ki, miután egy fontos iparág és ahhoz kötött gazdasági érdekeknek megvédeése forog szóban. —

„Tanító a faiskolában.“

(Könyvismertetés)

Dezső Miklós vándortanár által „Tanító a faiskolában“ czimvel írott fatenyésztési munka hézagot pótol, világosan írva, kétséges dolgokat fel nem ölel; értelmes közönségnek van szánva. A munka beosztása, czélszerű természetes sorrendet követ. Az első részben a szerző oly alapvető dolgokat mond el, melyekre minden gyümölcsfa tenyésztőnek szüksége van, mint a faiskola fekvésének megválasztását befolyásoló körülményeket, a légkör és talajról szükséges tudnivalókat. Felemlíti a növények tápanyagait s egyszerű érthető nyelven magyarázza meg a növények táplálkozásának legfőbb menetét.

A munka második része a gyakorlattal foglalkozik, csoportosítván a különböző gyümölcsfa féléket és megnevezvén azok magas és törpe alanyait. A faiskolában szükséges eszközöket. Az oltóviasz és czimtaflák készítését. Ezután jő a faiskola beosztása és kerítése; a földmunka. Az alanyok szaporítás módja. Az oltógaly szedés és nemesítések. A fa nevelése és nyesése. Havi emlékeztető.

A függolékben a szerző részletesebb közléseket ad, itt említvén meg az őszi barackfa nyesés módját és a termelésre általában valamint az erdélyi gazdasági egyesület kertészeti szakosztálya által Erdélyre nézve ajánlatba hozott gyümölcsfajok neveit és a gyümölcsstenyésztés szabályait.

E sikerült munkának, mely több jó ábrával van ellátva — ára csak 80 kr. megrendelhető Pécssett, szőlőszeti és berászati vándortanító Dezső Miklósnál. —

Házi szárnyasaink.

A „Házi szárnyasaink“ czimü baromfi, galamb, madár és minden hasznos gazdasági mellékfoglalkozást felkaroló szaklapot ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. A nevezett lap munkatársai, amint azt tapasztaltuk szakértők.

Azon megjegyzésünket azonban nem hallgathatjuk el, hogy nevezett lap minden egyes felölelt gazdasági ág részére külön rovatot vezet, a lap terjedelme pedig kisebb, sem hogy némely kérdések alaposan kifejtethők lennének; jobb volna ha a szerkesztés kevesebb gazdasági ágra terjedne ki. A negyedévi 1 frt előfizetési ár Parthay Géza szerkesztőhöz Budára küldendő. —

Személyi hírek.

Halálozás. Sárospataki Pataky Sándor nyugalmazott fő-kormányiszéki hivatalnok, az erdélyi gazdasági egyesület alapító tagja, életének 75-ik évében, április hó 5-én hosszas szenvedés után elhunyt. Béke a kisenvedettnak hamvaira.

Még egy ekeverseny!

Szőlőművelő ekék, hegyi váltó-ekék és a hegyvidék különleges gépeivel fog az országos magyar és a nogradmegyei gazdasági egyesület versenyt, illetve kiállítást rendezni Füleken május hó 31-én. Fülek Losoncához közel vasuti csomópont lévén, e célra igen jól lett megválasztva annyival is inkább, mert a talajviszonyok is a verseny céljaira

felette kedvezők. A két szövetkezett egyesület közös rendező bizottsága Scitovszky János Nograd-megye alispánjának elnökele alatt a napokban tartotta meg első ülését Gróf Berchtold Arthur vendégszerető házában. Ez ülésen Gróf Gyürky Ábrahám főispán, Szilassy Béla, Szakáll Barnabás és Ferencz, Virágh Vincze, Ordódy Lajos, Fáy Árpád és Baranyai István vettek részt megállapítván a program-pontozatokat és a verseny színhelyét. Tekintettel a phylloxera vészre, minélfogva úgy a homokvidékek, mint a hegyvidékek direct termelő amerikai fajtákkal fognak be vagy újratelepítettetni — a szőlő fogatos művelésére szolgáló eszközök megismerése nem lehet közönyös a gazdaközönségre. — Ezen irányban a verseny felette tanúságos lesz. Be lesznek mutatva a szőlő rigolirozó ekék, a szőlő szántó-ekék és a talajt egyengető eszközök, — és pedig működésben. — Az érdeklődők tehát nagy számban fognak Fülekre jönni, de arról is gondoskodva lesz, hogy úgy az elszállásolás, mint az ellátás tekintetében a nagy közönség kényelme kielégítést találjon. — Kivánatosnak tartjuk, hogy erdélyi országrészünk sem maradjon szakértő képviselő nélkül, — gépgyárosaink és raktárosaink is megjelenhetnek ott, — mert a szóban forgó eszközök reánk nézve is felette fontosak. —

Abend András méhészeti vándortanárs működése.

Nevezett vándortanárs mult évi működését röviden a következőkben közöljük: Összeállította a erdélyrészi méhészeti statisztikai kimutatást. Március hóban a vándortanárok értekezletén részt vett. Számos helyen megfordulva előadást tartott; a méhek átalakolását bemutatta, műrajok készítését eszközölte, ahol műkaptár nem volt átadobolás útján. A néptanítók részére kiosztott műkaparokat belakolta. A Mezőségen, hol a régi rendszerű kasok divatoznak; előadásokat tartva, megismertette az ingó rendszerű kaptárokat és azok előnyét, — melyek segítségével a kedvező időjárást módunkban áll kihasználni. A kapos kasok mesterséges rajoztatási módját is megismertette. Az őszi hónapokban működése a betelelésnek czélszerű keresztülvitelére irányult és körülbelül 300 méhcsalád betelelését eszközölte. Ez idén közbenjárásával egy minta méhest állítanak fel Nagy-Enyeden a vinczellér-képezdével kapcsolatban.

K. E.

Megyei egyesületek működése.

I.

A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület márcz. 10-én tartott választmányi ülésén a szövetségbe lépett g. egyesületek nagygyűlése alkalmával az egyesület képviselőjére Báró Bánffy Dezső kéretett fel. A Br. Bánffy Dezső alapítvány kamataiból tartandó kancza-csikó díjazásra vonatkozó pályázati javaslat felolvastatott, mely szerint az 5—100 holdas birtokosok is részesüljenek jutalomban. — Az alapítványtevőt ily értelemben megkeresni határozva lett. Ennek alapján a következő pályázati hirdetés tételt közé. Jutalmazásra igényt tarthat minden Szolnok-Dobokamegyében lakó gazdasági egyesületi tag, ki szolgálati viszonyban nincs és kinek legalább 5 hold

földje van, de 100 holdnál többel nem bír. Pályázhat minden 3 évet betöltött tenyészképes kancza-csikó. Első díj 30, második díj 20 o. é. frt. A „Fejérvári Károly“ című alapítvány kamataiból rendezendő üggető versenyt módosító javaslat — elfogadott. Ennek értelmében az üggető-versenyben minden szolnok-dobokamegyei g. egyesületi tag ki egyszersmint megyebeli lakos is, részt vehet, ha a versenylovaknak legalább megelőzőleg félévvel már birtokosa volt. Csupán kettős fogatok versenyezhetnek s minden versenyző 4 drb. tiz frankos aranyat; vagy megfelelő értékű papírpénzt tartozik előlegesen befizetni. A versenyter hossza 20 kilométer. Első díjat képezi 40 drb tiz frankos arany és a befolyt díjak fele. A második díj pedig eme díjtételek másik feleléréséből áll.

Titkár jelenti, hogy Duttonkorn, Pignoletto és székely törökbuza valamint törpe babból vetőmag szereztetett be az egyesület részére. Tanfelügyelő a méhészetet foglalkozó tanítók névsorát küldi meg. — A néptanítók részére ingyenes kaptárak osztatnak ki kísérlet tétéle végett, a tanfelügyelő felkérendő adatok szerzésére, hogy a kiosztott méhkasok mily eredményvel vannak használatban. Titkár jelenti, hogy Grand Miklós méhészeti felügyelőtől 20 példány méhészeti füzetet rendelt meg.

II.

A csikamegyei gazdasági egyesület márcz. hó 23. tartott választmányi ülésén felolvastatott a megyei törvényhatósági bizottság felszólítása hitelszövetkezetek alakítása ügyében — ez ügyben lett korábbi eljárások és megállapodások a megyei törvényhatósággal közlendők. Országos törzskönyvelő bizottság megkeresésére csak azon válasz volt adható, hogy miután a csikamegyei gazdák még fajtenyésztéssel nem foglalkoznak a törzskönyvelés ki nem vihető.

Biztosító főügynök Gál József jelenti, hogy 1886 évben 25 biztosítást eszközölt 27968 frt értékben, 138 frt 91 kr. biztosítási díjjal. Szövetségbe lépett g. egyesületek VI-ik nagygyűlésére képviselőül Borszéki Soma kéretik fel.

Egyesületi titkárt felhatalmazza a gyűlés Tölgyesről 2 Hl. törökbuza mag beszerzésére és kiosztására. Lóher, luczerna és répa-magvaknak a mult évi esetleg nagyobb mennyiségben beszerzésére. —

Folyó évi közgyűlés határnapjául május 15-ike tüzetik ki. Titkár jelenti, hogy Simouffy István kolozsvári gépgyárossal egyes kerülő ekéjének árára nézve megegyezett, az eke 16 frt, a talyiga 11 frt 50 kr.-ban lett megállapítva — s többek számára megrendelve. — Deák Ignác közgazd. eladó indítványozza, hogy Abend András méhészeti v. t. az ideai közgyűlés alkalmával népszerű előadás tartására kéressék fel. —

Szövetségi bizottság.

A szövetségbe lépett gazdasági egyesületek végrehajtó bizottsága april 7-én gyűlést tartott; előadattak a f. é. máj. 10-én egybehívott nagygyűlésen megvitandó kérdések, melyek lapunk ideai 6-ik számában részletesen közölve voltak. E közlést csak annyiban kell helyreigazítanunk, hogy a szövetségbe lépett gazdasági egyesületek ideai VI-ik nagygyűlésének programjában a 2-ik

pont alatt felvett tárgyról: „A hadseregnek élelmi-szerekkel közvetlen ellátását eszközlik-e tényleg a gazdák s mik e részben teendők?” Baross Pál előadó helyett, Ordódy Lajos az országos gazdasági egylet titkára fog értekezni. Az előadói munkálatok rövidkivonatban, Dr. Csillag Gyula munkálata pedig egész terjedelmében a résztvevő tagoknak előzetesen meg fog küldetni.

A növénytermelés és fatenyésztés érdekeinek megvédése.

A mezőrendőrségi törvényjavaslat ügyében a miniszteriumhoz érkezett anyagnak folytatását a következőkben adjuk.

Gazdasági területeken a keresztüljárás akár gyalog, akár lóháton vagy kocsin, miként tiltatik, mikor és mily módon szabad; vannak-e erre vonatkozó intézkedések, vagy csak szokások állanak fenn és ezek megfelelőek-e?

Ha intézkedések nem lennének, célszerűnek vélné-e ilyenek életbeléptetését és milyen javaslatai vannak ezek életbeléptetését illetőleg?

Ily területeken az átjárás jogos ok nélkül, az 1840. IX. t. cz. illetőleg az osztrák polgári törvénykönyvszavon általános jogi elvvel fogva, hogy más tulajdonát sérteni nem szabad, tiltva van.

Daczára azonban hogy a törvényes intézkedések nem hiányoznak, a gyakorlatban a fenti elv nincs oly szorosan keresztülvivel mint kellene.

Ugaron és tarlón átjárni rendes szokás, sőt ha a parcellákhoz kellő ut nem vezet, keresztül mennek a bevetett szántóföldeken is.

Kevésbé efnézők az éjjeli átjárások iránt.

Az erdélyi g. egylet véleménye szerint legezlszerűbb intézkedés volna a gazdasági területeken való keresztüljárást a leghatározottabban és teljesen eltiltani; másfelől azonban okvetlenül a határ és dűloutak rendezéséről gondoskodni; mert a keresztüljárásnak indító-oka többnyire az, hogy az illetők így kényelmesebben, vagy egyáltalán el tudnak a földjükhez, itatóhoz, malomhoz stb jutni.

A birtokos, árok, csovázás, barázda vagy lyuggatással védi birtokát.

Ezen kihágások megelőzése végett szigorubb büntetések kiszabása, jól szervezett mezei rendőrség, hatályos ellenőrzés lenne mulhatlanul szükséges.

Az elszántásnál követendő eljárás iránt vannak-e irányt adó szabályok vagy szokások, ha vannak, melyek ezek, célszerűek-e? ha nincsenek szükségesnek tartja-e ilyenek alkotását? Ha igen, melyek e tekintetben való javaslatai?

Különös szabályzatok az elszántásra nézve alig léteznek.

Ezt egyszerűen mint a tulajdoni jog sérelmét torolják meg. A mennyiben pedig az elszántás hátravillongásnak szolgál alapul, erre nézve a fennebb előadottak állanak.

Moson-megye egyes községeiben a határok kiigazítását az 1856. évi kataszter alapján a hegymesterek végzik.

Ilyes panaszok a határperek módjára intéztetnek el a községi előljáróság, a bagatell bíróság, vagy a sommás ügyekre illetékes forum előtt.

Pancsova városában az érvényes szabályzat szerint, a szántók és faültetvények között legalább négy m. széles meszgye hagyandó, ennek elszántói büntetés alá esnek. Uj szabályzat ez irányban alig szükséges, mert feltéve, hogy a létező törvényeknek érvényt szereznek, meg van a kellő védelem.

Mivelési növényekben ember és állat által mily károk tehetők?

Léteznek-e ott intézkedések ily kártételek eseteire, ha igen, milyenek azok, megfelelőek-e?

Ha intézkedések vagy szabályok nincsenek, vagy a létezők meg nem felelnek, szükségesnek tarté ilyeneket és melyek lennének azok?

Mivelési növényekben az ember kárt tehet átjárás, legazolás, jogtalan eltulajdonítás által. Ide tartoznak a termékellen földnek, köveknek más földjére dobálása, mezőn hagyott eszközök elvitele vagy használása, tiltott tarlózás, idegen földkekről burján elhordása, utak, sánczok pázsitjának legeltetése, általában a tilos legeltetés. A sértések turás által a ludak és baromfiak legelés által szintén sok kárt tesznek. A falu bikája szabadon legelvén szintén sok kárt okoz. A szabadon kóborló kutyák a kukoriczát károsítják.

Ily kártételek továbbá a galyak levágása oltás és nemesítés czéljából.

A kártételek beszüntetésére vannak a mezei csöszök alkalmazva. Az eljárás és a büntetések kiszabása az 1840: IX; 1868: LIX; 1877: XXII; 1878: V; 1879: XL; t.-czikkek alapján történik. A volt erdélyi megyékben s az örvidéken a 2357/85. szám alatt kiadott belügyminiszteri szabályrendelet irányadó.

A községi bíróság eljárása nem elég pártatlan. Gyakran bő áldomással végződik, a kártévő többnyire büntetlenül menekül, csak a korcsmáros lát hasznót az egészből. A járásbíróság pedig lassan hozadalmasan jár el.

Kivánatos lenne, hogy a panaszok elintézése a járási hatóság körébe tartozzék.

Szerveztessék az örök intézménye szigorubbban, szabályoztassék a közös legeltetés megkezdése, tarlók és rétek feliszabadtása, széna és sarju kaszálás, hordás és tengeri törés ideje.

A károkat legalább részben a csöszök kötelesek legyenek megtéríteni. Éber határőrizet, hajtópénz hozandó be, a mezei kártételek hivatalból üldözendők.

Ezen kihágások elbírálása annyival inkább a közigazga-

tás keretébe osztassék be, mert az erdei kártételekre is hasonló intézkedés áll fenn.

Utszéli fák, utjelzők, tilalomfák, hidak, stb. rongálása szigorubbán fenytendő.

Idegen és be nem kerített gyümölcsösökben, kertekben az átjárás csak a tulajdonos által lenne kivételesen engedélyezhető; községi tulajdonon is csak a községi előljárással lehet megengedve.

A büntetések mértékére nézve különböző javaslatok tételtek, némelyek a kártérítésen felül 5—100 frt büntetést, vagy ennek megfelelő elzárást látnak jónak, mások a büntető codexben kiszabottnak 2—3 szorosát. Mindnyájan megegyeznek azonban abban, hogy a büntetések szigorubbak legyenek, miután a védelem és őrzés nehezebb mint más ingóságoknál.

Nagyon helytelen lenne az új törvényben is azon elvet kimondani, hogy egy napi elzárás egyenlő 10 frt pénzbüntetéssel.

A mezei károkat rendszerint teljesen vagyontalan egyének követik el, a kik épen ezért a reájuk rótt büntetést nem fizetik le, de fogságbüntetéssel sem igen súlythatók, mert tartásuk a községet terhelné, a kívánt hatással ez eljárás nem is bírna. Az elzárás ezen egyénekre erkölcsi súlyjal nem bír, sőt kevés testi kényelmetlenséggel jár; épen ezért célját nem éri el.

Sokkal megfelelőbb lenne a vétkeseket munkára szorítani büntetés gyanánt, ássanak kutakat, árkokat, ültessenek fákat, ez haszon lesz a községre és valódi büntetés a kihágóra.

Czélyszerű lesz ha az új törvény ép úgy, mint az 1879: XXII. t. cz. különbséget fog tenni a kihágások és áthágások közt.

Nagyon káros az, hogy ma a legkisebb tolvajlás is a bíróság hatáskörébe van utalva és hogy a véletlenül elkövetett kihágásban nem lehet itélni a tettes elmarasztalása nélkül.

A károk becslése rendszeren két megbízott vagy szakértő által ejtetik meg s ha az egyezség a falusi bíró előtt nem sikerül, a becs levél áttétetik a járásbíróhoz.

Ezen pontban igen sok követelményünk helyt talált de még ezt bevenni óhajtjuk: Az új törvényben határozottan kimondandó lenne, hogy szokatlan időben, azaz naplemente után és nap feljölte előtt, a mezei rendőrség tudomása és engedélye nélkül a mivelés alatt levő határrészekbe kimenni tilos. Az ezen időn túl éjszaka akár magára, akár marhával a vetések közt talált egyén kihágást követ el: eltekintve attól, hogy okozott-e tulajdonképen kárt vagy nem.

Idegen árok-partok kaszálása vagy sarlózása ellen léteznek-e intézkedések és milyenek, ha léteznek, helyeseknek tartja-e azokat?

Ha nincsenek kívánatosok, hogy legyenek és minők volnának az e részben szükséges intézkedések?

Az ezen kérdésre nézve beérkezett válaszok kevés figyelemre méltót tartalmaznak.

Országos vagy megyei utak partjait az örök, itt-ott a község szegényei kaszálják és sarlózzák. A még nem engedett kaszálás mint egyszerű kihágás fenytetik.

Egyes jelentéstevők az osztrák polgári törvénykönyv ide vonatkozó intézkedéseit nem találják kielégítőeknek.

Vannak egyes helységek hol az árok-partokat az utak mentén bérbe adják, vagy pedig ezek termését a csöszök javadalmazásába számítják be.

Ez utak melletti árok-partoknak bérbe adása a szomszédoknak sok károsításával jár s a mérnöki hivatalok kötelezések lennének, hogy a határokat épen úgy mint a vasutnál kövekkel jelezzék.

Pozsonyban az árok-part füve a reá dülő telek tulajdonosáé, de amelyre köztulajdon dül, azt bárki használhatja. Kimondandó lenne, hogy az ily partokon termelt fű a községé.

Házi-állatokkal való bitangolás legelőkön, kaszálókon, vetésekben miként szokott megszüntettetni?

Kielégítő-e az e részben az eddig fennállott rendszabályok?

Ha nem kielégítő, mily irányban lennének ezek megváltoztatandók vagy esetleg pótolandók?

A bitangóságban talált háziállatokat a csöszök rendszeren behajtják; a szárnyasokat pedig vagy ezek, vagy a tulajdonosok lövik le.

Az ide vonatkozó szabályzatok, törvényes intézkedések hiányosak ugyan, de még is főleg a végrehajtás körül fordul elő sok mulasztás és visszaélés.

A csöszök többsége rovott előéletű egyénekből áll, kik sok esetben maguk is követnek el kártételeket. Épen ezért javasoljuk, hogy ilyen állásra csupán kiszolgált katonák, s jó magaviseletű egyének vétessenek fel, ezek aztán a birtokos által lennének fizetendőek.

Behajtott és eladott marhák árából adassék a károsult birtokosnak kárpótlás.

A jelenleg érvényes eljárás sok esetben a bíróság előtt folytatandó perre vezetvén nem czélyszerű.

A kártételek megelőzésének egyik sikeres módja lenne a legeltetés szabályozása. A külön legeltetést vagy teljesen eltiltani, vagy lehetőleg korlátozni. Ludat legeltetni pásztor nélkül ne legyen szabad. Apró marháknak a házak és udvarokon kívül kószálása tilalmazandó.

Említést érdemel, hogy ott ahol a tanya rendszer van behozva, kevés a bitangolás.

A mezei kártételekre nézve a büntető és kihágási törvény eléggé szigorú, de újra a végrehajtás hiányos.

A büntetésekre nézve az országos gazeasági egyesület azon véleményben van, hogy 20 frtig a községi bíró büntető hatalommal lenne felruházandó, s a kártérítésen felül minden egyes esetben szabassék ki még pénzbüntetés is.

Hasznos ültetvények, különösen gyümölcs és eperfák megvédésére állanak-e fenn és mily intézkedések?

Ha vannak melyek azok és mik az esetleges hiányok?

Ha nincsenek, milyenek lennének életbe léptetendők?

Az egyes megyék statutumain kívül gyümölcs és eperfák megvédésére külön intézkedések nem állanak fenn.

Szigorubb intézkedések léptetendők életbe a kárt tevők ellen, tértsék meg nem csupán a fák értékét, hanem a reájuk fordított gondot is. A felállítandó gazdasági tanács gondoskodik a fák ültetéséről, a birtokos fizessen birságot, ha a gondozást elmulasztja.

Ott hol a gyümölcsstermelést nagyban üzik, másféle fákat főleg ha nagyon árnyékosok, ne legyen szabad ültetni.

Kecskék tartása, a gyümölcsösben való legeltetés tiltások el.

A fiatalságnak ne legyen megengedve a tánczra járás, míg 4—5 csemetét nem ültetett.

Oly károkért, melyek ki nem puhatolhatók, legyen felelős az egész község; a kártevők minden elpusztított fa helyett tízet legyenek kötelesek ültetni.

Az erdőtörvénynek illető intézkedései terjesztessenek ki a mezőkön levő faültetvényekre is.

A szőlők megvédésére és a szőlőstermelés előmozdítására nézve milyen intézkedések állanak fenn?

Amennyiben azok nem bizonyultak megfelelőeknek, mily irányban volnának pótlások, vagy mily új intézkedéseket tartana szükségesnek?

A szőlők védelmére aránylag sok helyen vannak különös intézkedések. A szőlős gazdák rendszeren hegyközségekké alakulnak, melyeknek végrehajtó közegeit a hegybírák és csőszök képezik. A hegyközségek feladata a rend fentartása s a kártevők elleni védelem. Ez ügyekben vagy esetről-esetre hozott határozataik, vagy pedig az u. n. hegyi articulusok alapján járnak el.

Kivánatos lenne, ha a törvény kimondaná, mily elvek szerint kell jövőre a hegyközségeket szervezni.

Szabályozandó a pásztorok tartása, bérfizetés, közös utak és utak fentartása, víz levezetés, a mesgyék kérdése, a parlag szőlők kezelése. A hegyben állandó lakosok ne türessenek.

A szőlőket kerítéssel vegyék körül, idegeneknek a szőlőbe való pusztá behatolása is képezzen kihágást.

A vadászat legfőlegbb szüret után legyen megengedve. A szőlők csupán szőlő és gyümölcsstermelésre legyenek felhasználhatók. A hegyközségek a közös igazgatással szoros kapcsolatba hozandók, a csőszök ellenőrzésével a hegybírókn kívül az állami rendőrség is megbízandó.

Többen kiemelik, hogy a komló-termelésnek emelkedő jelentősége mellett, a komlósok is a szőlőkhöz hasonló, védelemben lennének részesítendők.

Szőlőszeti szabályrendeletre hívta fel a kormány figyelmét az Erdélyi g. egyesület.

Szőlők vagy közös nyomásban való gazdálkodásnál a termés letakarása, leszedése vagy törésénél milyen intézkedések állanak fent?

A szőlők szüretelésén kívül a törökbuza törésre és káposzta metszésre szoktak határnapot kitűzni.

Ezt legtöbbször a községi előjáróság, a városi tanács, sőt nem egyszer a szolgabíró teljesíti, némely jelentéstevő szerint, sokszor a kellő figyelem és gondosság nélkül.

A Királyhágón túl a föld népe még nagyon sok helyt ragaszkodik azon régi guberniális rendelethez, mely szerint szüretelés Terézia nap előtt (október 16) nem engedtetik meg. Ezen szabály a vörös borok tekintetében jövőre nézve is fentartandó lenne. Ezen határozatot Pozsonymegyében is tiszteletben tartják, az aratás pedig Péter-Pál előtt csak kivételesen engedtetik meg.

Tokaj vidékén a kitűzött szüretelési határnap előtt fürtös szőlőt árulni nem szabad.

Aradban a hegyszékek által megállapított határnapokat a megye jóváhagyása alá terjesztik.

Besztercze-Naszodmegye szőlőiben éréskor a munkálatás, babnak, szőlőnek leszedése, behordása csak bizonyos napokon van megengedve.

Kielégítők-e az ezen irányban levő intézkedések?

Ha nem, melyek a tapasztalt hátrányok, miként vélné azokat orvoslandóknak és miféle szabályok lennének esetleg alkotandók?

A mutatkozó hátrányoknak oka az, hogy a határnapokat nem mindig kellő figyelemmel tűzik ki és nem is gondolnak eléggé megtakarításukra.

Mondja ki a törvény, hogy ily ügyekben eljárni ki illetékes, ki szabja meg a határnapot. E tekintetben az érés ideje legyen döntő. Ott hol különböző szőlőfajták vannak, ne tüzesék ki csupán egy határnap. A gyümölcs szedése egyöntetűleg szabályoztassék.

Szőlő szedésre határnapot tűzni oly helyeken, hol a fürtökkel üznek kereskedést, nem lehet.

A kalász szedés és böngészés tilalmazva van-e?

Ha tilalmazva van ez, mily mérvben történik és helyesnek tartja-e a tilalmat?

Ha a böngészés és kalász-szedés nincs tilalmazva, szükségesnek tartja-e a tilalmazást és ezt illetőleg mily intézkedések tétessenek?

Kalász szedés és böngészés rendezett birtok-viszonyok közt nem igen szokott előfordulni.

Vannak azonban vidékek hol rendszeren gyakorolják a község szegényei, elagott vagy még kiskoru egyének.

Azon szempontból kiindulva, hogy a böngészés sok kártételre szolgáltat alkalmat s nem is helyes, hogy mások tulajdonába a beavatkozás megegedtessék, a jelentestevők az eltiltás mellett vannak. Eltiltandó lenne a tarló-kaparás is, mely a földet humusától fosztja meg.

Ezt Arad-megye egyes vidékein gyakorolják, csupán a sertés-legelőkön van eltiltva.

Vannak azonban olyanok is, kik nem a tilalmazást, hanem csupán a korlátolást kérik. A kalász-szedés által sok veszendőbe menő mag takarítottik meg s ez a szegény lakosokra nézve nagy jótétemény. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

M I R D E T É S E K.

EQUITABLE

az Egyesült-Államok életbiztosító-társasága NEW-YORK-ban.
Alapítottott 1859-ben.

Biztosítási állomány 1886. december 31-én 1,747,000,000 márka.

Az új felvételek kitétek:

1884-ben 360.000,000	1885-ben 408.000,000	1886-ban 474.000,000 márka.
-------------------------	-------------------------	--------------------------------

Az ősszalap emelkedett 1886. január hó 1-től 1887. január hó 1-jéig 272.000,000 márkáról 321.000,000 márkára.

A tiszta nyeresémtöbblet 1887. január hó 1-én 68 000,000 márkát tesz ki és a múlt évhez viszonyítva 13.000,000 márkával emelkedett. Tőkebefektetések Európában 16 000,000 márkán felül. A kötvények 3 év múlva kifogásolhatlanok Minden kötvény visszavásárlási és leszállítási joga 3 év múlva. A 100.000 dollárból álló részvénytőke alapszabályszerűleg csak is 7 $\frac{1}{2}$ % kamatoztatik, az azon felül sok millióra rugó nyereség kizárólag a biztosítottak javára esik.

Aligazgatóság Magyarország részére:

(8.) Budapest, Andrassy-út 12. sz. (3-6.)

ELADÓ BIKÁK.

Udvarhelymegyében, Véczke községében
posta N.-Kend.

MEZEY LAJOS es. kir. kapitánynál
5 darab magyarfajú kitüntetett

BIKA ELADO.

(9.)

(3-3.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j e z á r o k b a n													
Budapest	április	13	metermázsa	930	—	675	670	660	590	—	—	—	—
Brassó	április	8	hektoliter	620	400	360	360	210	400	190	130	230	36
Deés	április	5	"	580	540	480	—	250	460	640	220	320	32
Fogaras	április	8	"	620	540	350	—	220	450	310	180	210	30
Gyula-Fehérvár	április	9	"	625	550	400	—	250	390	250	200	260	32
Kézdi-Vásárhely	április	7	"	575	480	370	370	195	400	270	90	220	32
Kolozsvár				—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maros-Vásárhely	április	14	metermázsa	813	630	525	480	462	481	230	180	300	36
Nagy-Szeben	április	8	hektoliter	590	470	390	—	230	430	180	130	300	34-36
Nagy-Várad	április	12	"	628	460	444	340	216	425	300	140	350	44
Sepsi-Szent-György	április	12	"	580	540	380	320	180	360	300	100	150	32
Szász-Régen	április	14	"	550	500	350	325	225	400	360	230	260	32
Torda	április	9	"	600	375	375	350	220	325	300	30	238	28